

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/138/136/96

FORMY SPRZECIWU WOBEC POLITYKI RZĄDU I PROTESTY W SŁUŻBIE ZDROWIA

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, WRZESIEŃ '96

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

W państwie demokratycznym obywatelom przysługuje prawo sprzeciwu wobec polityki władz. Powstaje jednak pytanie, w jakim stopniu różne formy protestu obywatelskiego są akceptowane społecznie, jak dalece są one skuteczne oraz czy wszystkie grupy społeczne mogą w jednakowy sposób manifestować swoje niezadowolenie. Problem etycznych aspektów protestów powrócił przy okazji sierpniowych strajków służby zdrowia.

Wybuchem niezadowolenia społecznego groziło ewentualne fiasko rozmów w Komisji Trójstronnej na temat przyszłorocznych podwyżek płac dla pracowników sfery budżetowej. Dlatego też kwestie te były przedmiotem naszego sondażu¹. Uzyskane wyniki dały ponadto możliwość prześledzenia zmian opinii społecznej o różnych metodach obywatelskiego sprzeciwu.

AKCEPTACJA RÓŻNYCH FORM PROTESTU SPOŁECZNEGO

Dane dotyczące poziomu akceptacji różnych form społecznego protestu świadczą o tym, że istotną wartością dla Polaków jest zachowanie spokoju społecznego.

Tabela 1

w procentach

Czy akceptuje Pan(i) czy też nie akceptuje takiej formy sprzeciwu wobec polityki rządu, jak:	Akceptuję		Nie akceptuję		Trudno powiedzieć	
	I '95	VIII '96	I '95	VIII '96	I '95	VIII '96
- zbieranie podpisów pod petycjami i protestami	73	62	20	33	7	5
- rozlepianie plakatów	65	45	29	50	6	5
- demonstracje uliczne	49	27	45	69	7	4
- strajki	50	28	41	67	9	5
- blokowanie dróg	11	7	83	89	6	4
- okupowanie budynków publicznych	19	10	73	85	7	4
- strajk głodowy, „głodówka”	16	8	75	88	8	4

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (75) przeprowadzono w dniach 22-27 sierpnia '96 na 1091-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Od ostatniego pomiaru akceptacji różnych form protestu, przeprowadzonego w styczniu '95, zmalała aprobatą wszystkich uwzględnionych w badaniu sposobów wyrażania obywatelskiego sprzeciwu. W największym stopniu zmniejszyło się poparcie dla organizowania strajków, demonstracji ulicznych i rozlepiania plakatów. Poziom ich dezaprobaty wzrósł odpowiednio o 26, 24 i 21 punktów procentowych.

Ze stosunkowo najbardziej przychylną oceną respondentów spotykają się „pokojowe” formy protestu, nie wymagające fizycznego zaangażowania się ich uczestników. Jedyną aprobowaną przez większość Polaków (62%) metodą obywatelskiego sprzeciwu jest zbieranie podpisów pod petycjami i protestami. Pozostałe sposoby manifestacji niezadowolenia z polityki władz zyskały przychylną ocenę mniejszej części społeczeństwa. Rozlepianie plakatów aprobuje tylko 45% badanych (wobec 50% temu przeciwnych).

Powszechnie nie akceptowane są takie formy sprzeciwu wobec polityki rządu, jak: blokowanie dróg, okupowanie budynków publicznych oraz podejmowanie strajku głodowego, „głódówki”. Ich stosowaniu sprzeciwia się odpowiednio 89, 85 i 88% respondentów.

Najwyższe wskaźniki akceptacji poszczególnych form protestu obywatelskiego odnotowujemy wśród uczniów i studentów, a także ludzi młodych - do 24 roku życia. Można przypuszczać, że młodzież ucząca się częściej postrzega tego rodzaju działania przez pryzmat prawa do manifestowania sprzeciwu wobec polityki władz i traktuje jako normalne zjawisko w demokratycznym państwie. Obserwujemy ponadto związek między aprobatą niektórych sposobów wyrażania niezadowolenia a wykształceniem. Im jest ono wyższe, tym częściej respondenci wyrażają poparcie dla takich form sprzeciwu społecznego, jak: zbieranie podpisów pod petycjami i protestami, rozlepianie plakatów i udział w demonstracjach ulicznych, a także okupowanie budynków publicznych. Wśród grup społeczno-zawodowych trzy pierwsze metody protestu najczęściej akceptują przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, natomiast wszystkie oceniane formy sprzeciwu częściej niż przeciętnie aprobuje pracownicy fizyczno-umysłowi. Najmniej zróżnicowane opinie o przedstawionych sposobach manifestowania niezadowolenia z polityki rządu, a zarazem najmniejsze poparcie dla protestów społecznych w ogóle wyrażają rolnicy. Niemalże połowa z nich nie akceptuje zbierania podpisów pod petycjami i protestami, a dezaprobatę pozostałych deklaruje ponad 70%. Niechętny stosunek rolników do wszelkich form obywatelskiego sprzeciwu wynika,

jak można przypuszczać, nie tylko z udziału we władzy partii chłopskiej, ale również ze specyfiki mentalności tej grupy społecznej.

Nastawienie wobec protestów społecznych stanowi również w pewnej mierze odzwierciedlenie poglądów politycznych respondentów i, co się z tym wiąże, ich stosunku do rządu. Osoby o orientacji prawicowej, przeciwnicy gabinetu Włodzimierza Cimoszewicza, a także badani identyfikujący się z NSZZ „Solidarność” częściej akceptują wszystkie poddane ocenie ankietowanych formy społecznego sprzeciwu. Ogólnie rzecz biorąc protesty społeczne spotykają się - co zrozumiałe - z większą akceptacją potencjalnych wyborców partii i ugrupowań opozycyjnych, w tym zwłaszcza AW „Solidarność” i ROP, najmniej przychylnie oceniane są natomiast przez elektoraty partii koalicyjnych.

Warto zwrócić uwagę na czynniki, które mogą mieć wpływ na niechętną postawę respondentów wobec niemalże wszystkich form obywatelskiego sprzeciwu. Być może dzieje się tak częściowo dlatego, że po roku 1989 zmieniła się funkcja protestów społecznych - przestały one mieć charakter polityczny, być wyrazem solidarności społecznej w buncie przeciw narzuconej władzy, natomiast zaczęły służyć osiągnięciu celów ekonomicznych, realizacji partykularnych interesów poszczególnych grup społecznych. Stąd też, być może, według wielu osób brak obecnie - w sytuacji, gdy w coraz większym stopniu odczuwane są skutki wzrostu gospodarczego - dostatecznego uzasadnienia dla organizowania akcji protestacyjnych.

Niechętny stosunek do poszczególnych form sprzeciwu wobec polityki rządu może w jakiejś mierze oznaczać również brak przyzwolenia społecznego na wykorzystywanie protestów do celów politycznych.

Jedną z przyczyn spadku aprobaty protestów społecznych może być malejące przekonanie o ich skuteczności i przeświadczenie, że przestały one być efektywnym i racjonalnym sposobem osiągnięcia celów.

Należy wreszcie wziąć pod uwagę, że pytanie o akceptację poszczególnych form protestu może być interpretowane jako kwestia uznania praw obywatelskich lub też mierzyć nastroje społeczne, stopień napięcia społecznego i stosunek do obecnych władz. Przy tym drugim rozumieniu spadek aprobaty poszczególnych sposobów manifestowania niezadowolenia z polityki rządu mógłby być rezultatem poprawy nastrojów społecznych wynikającej ze wzrostu gospodarczego.

NASTROJE STRAJKOWE

Prawie dwie trzecie (64%) respondentów uważa, że obecna sytuacja w Polsce nie sprzyja podejmowaniu akcji strajkowej, o jej skuteczności zaś przekonana jest ponad jedna czwarta (26%) ankietowanych.

Tabela 2

w procentach

Które z poniższych stwierdzeń jest bliższe Pana(i) opinii?	Wskazania respondentów według terminów badań										
	IX '92	I '93	III '93	V '93	II '94	III '94	X '94	I '95	IV '95	V '95	VIII '96
W obecnej sytuacji tylko za pomocą strajków można coś osiągnąć	21	35	35	40	35	28	21	31	17	27	26
W obecnej sytuacji podejmowanie strajku w gruncie rzeczy nie daje	59	51	51	49	53	63	64	56	72	62	64
Trudno powiedzieć	20	14	14	11	13	9	15	13	11	11	10

W porównaniu z deklaracjami Polaków z ostatnich czterech lat wskaźnik poparcia dla walki strajkowej jest obecnie stosunkowo niski i kształtuje się na poziomie z maja '95, kiedy przeprowadzaliśmy ostatni pomiar nastrojów strajkowych. Stosunkowo niewielkie poparcie dla podejmowania strajków koresponduje za spadkiem akceptacji poszczególnych form protestów i ma, jak należy sądzić, podobne przyczyny.

Przekonanie, że za pomocą strajku można coś osiągnąć, częściej wyrażają osoby młode (do 24 roku życia), mieszkańcy miast średniej wielkości (od 101 do 500 tys. ludności), gospodynie domowe, uczniowie i studenci, a także pracownicy fizyczno-umysłowi. Brak poparcia dla strajków częściej niż inni deklarują mieszkańcy dużych miast, osoby z wykształceniem średnim, prywatni przedsiębiorcy, pracownicy umysłowi niższego szczebla, a także robotnicy wykwalifikowani. Istotną rolę w tej kwestii odgrywają poglądy polityczne respondentów i - co się z tym wiąże - stosunek do rządu. Zwolennicy strajków częściej rekrutują się spośród osób o orientacji prawicowej i respondentów określających siebie jako zdecydowanych przeciwników gabinetu Włodzimierza Cimoszewicza, natomiast opinię o ich bezzasadności formułują przede wszystkim sympatycy lewicy i obecnego rządu. Najbardziej

prostrajkowo nastawieni są ponadto ci, którzy uważają, że takich ludzi jak oni najlepiej rozumie NSZZ „Solidarność”, brak poparcia dla strajków wyrażają zaś przede wszystkim ankietowani identyfikujący się z OPZZ. Jednak we wszystkich wymienionych grupach przeważa pogląd, że „w obecnej sytuacji podejmowanie strajku w gruncie rzeczy nic nie daje”.

OCENA SKUTECZNOŚCI RÓŻNYCH FORM PROTESTU SPOŁECZNEGO

Opinie o efektywności wymienionych sposobów protestu są podzielone. Przeważa jednak przekonanie, że są one, z wyjątkiem strajku, nieskuteczne.

Tabela 3

w procentach

Czy ... jest (sa) skuteczną formą protestu czy też nieskuteczną:	Skuteczna		Nieskuteczna		Trudno powiedzieć	
	I '95	VIII '96	I '95	VIII '96	I '95	VIII '96
- zbieranie podpisów pod petycjami i protestami	28	33	58	55	14	12
- rozlepianie plakatów	22	21	64	68	14	11
- demonstracje uliczne	39	35	48	53	14	12
- strajki	63	52	26	37	11	11
- blokowanie dróg	28	20	58	67	14	13
- okupowanie budynków publicznych	30	21	54	67	16	12
- strajk głodowy, „głodówka”	47	34	40	53	13	13

Nieco ponad połowa respondentów (52%) uznaje strajk za skuteczną formę sprzeciwu. Co trzeci badany jako efektywne ocenia takie metody, jak: zbieranie podpisów pod petycjami i protestami, demonstracje uliczne, strajki głodowe. Natomiast do najmniej skutecznych form protestu należą: rozlepianie plakatów (68% wskazań), blokowanie dróg (67%), okupowanie budynków publicznych (67%).

Skuteczność wszystkich wymienionych metod częściej dostrzegają osoby młode (do 24 roku życia), w tym uczniowie i studenci. Badani z wyższym wykształceniem, zarazem zaś przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji częściej niż inni przekonani są o efektywności większości z nich (poza podpisywaniem petycji i protestów oraz rozlepianiem plakatów). Podobnie większą siłę sprawczą przypisują tym formom protestu osoby o prawicowych poglądach politycznych, przeciwnicy obecnego rządu i ankietowani utożsamiający się z NSZZ „Solidarność”. W skuteczność „pokojoych” sposobów sprzeciwu, takich jak składanie petycji i protestów oraz rozlepianie plakatów wierzą przede wszystkim

zwolennicy UP, w skuteczność strajków - potencjalny elektorat AW „Solidarność”, natomiast o efektywności pozostałych form protestu przekonani są zarówno sympatycy AW „Solidarność”, jak i ROP. Skuteczność wszystkich metod podważają głównie potencjalni wyborcy PSL.

Warto zwrócić uwagę, że respondenci, którzy wierzą w skuteczność poszczególnych form protestu, częściej aprobują nie tylko te, ale i pozostałe sposoby manifestowania społecznego niezadowolenia. Trudno jednoznacznie ustalić, czy przekonanie o skuteczności wynika z ich akceptacji czy też raczej odwrotnie.

W porównaniu ze styczniem '95 zmalał odsetek respondentów przeświadczonych o skuteczności niemal wszystkich ocenianych form protestu, w tym przede wszystkim strajków, blokad dróg, okupacji budynków publicznych i strajków głodowych. Nieco częściej jako efektywne postrzegane jest jedynie zbieranie podpisów pod petycjami i protestami.

OPINIE O DOPUSZCZALNOŚCI STRAJKÓW NIEKTÓRYCH GRUP SPOŁECZNO-ZAWODOWYCH

Podejmowanie strajku przez niektóre grupy społeczno-zawodowe może budzić szczególnie dużo zastrzeżeń ze względu na rolę, jaką odgrywają one w społeczeństwie. Odmowa podjęcia przez nie pracy może bowiem doprowadzić do znaczących zakłóceń w funkcjonowaniu państwa lub nawet zagrażać życiu i zdrowiu jego obywateli.

Tabela 4

w procentach

Czy tacy pracownicy, jak:	Mogą strajkować tak jak inni			W inny sposób powinni wyrażać niezadowolenie			W ogóle nie popieram strajków*		
	III '92	V '93	VIII '96	III '92	V '93	VIII '96	III '92	V '93	VIII '96
- lekarze	6	11	5	75	62	59	17	24	33
- górnicy	43	48	41	38	33	33	13	14	21
- policjanci	-	14	10	-	48	46	-	34	39
- kierowcy pogotowia ratunkowego	6	8	5	73	54	54	19	34	39
- pracownicy wymiaru sprawiedliwości	20	17	9	53	44	46	20	33	38
- pracownicy elektrowni	9	11	9	67	53	52	20	33	36
- nauczyciele	19	22	16	59	51	50	17	23	30
- pielęgniarki	-	-	9	-	-	57	-	-	31

* W tabeli nie uwzględniono odpowiedzi „Trudno powiedzieć”.

W powszechnym odczuciu strajk nie jest właściwą formą protestu przede wszystkim dla pracowników służby zdrowia. Przekonanie, że lekarze, kierownicy pogotowia ratunkowego i pielęgniarki mogą strajkować tak jak inni, podzielają niewielkie odsetki respondentów.

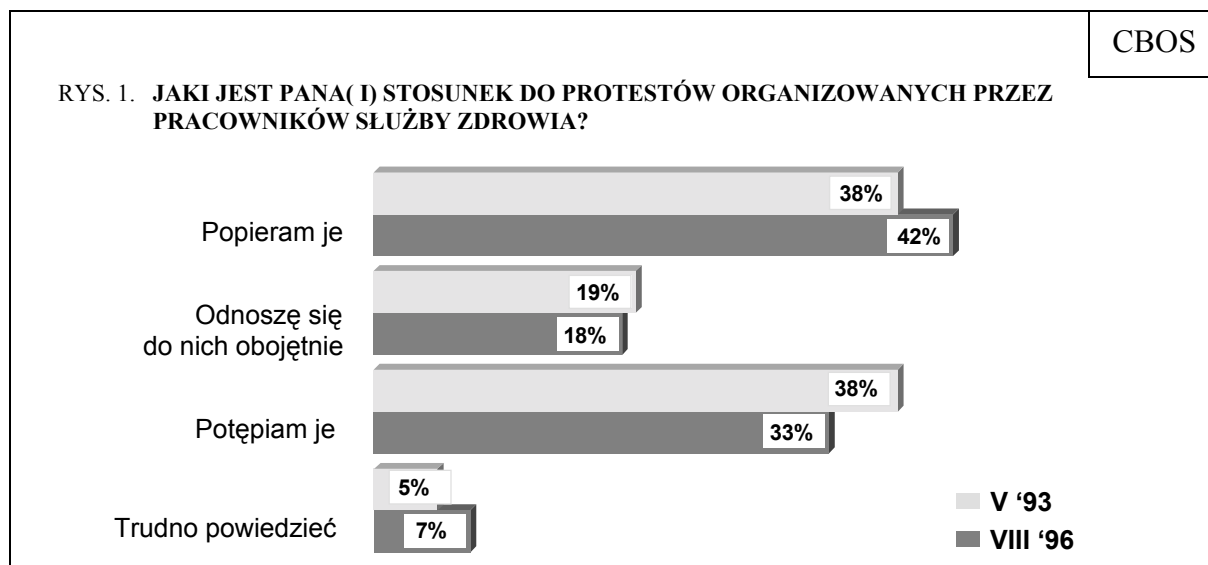
Sprzeciw społeczny budzą ponadto strajki pracowników elektrowni (za dopuszczalne uznaje je 9% badanych), wymiaru sprawiedliwości (9%), policjantów (10%) i nauczycieli (16%). Zdecydowanie największy odsetek ankietowanych (41%) skłonny jest zaakceptować strajki górników, zarazem jednak ponad połowa respondentów uważa, że powinni się oni ograniczyć do stosowania innych metod protestu lub deklaruje brak poparcia dla strajków w ogóle.

Polacy sprzeciwiają się więc strajkom niektórych grup społecznych biorąc pod uwagę - jak można przypuszczać - zarówno względy moralne (w przypadku protestów pracowników służby zdrowia i nauczycieli), jak i funkcjonalne (w razie strajków pracowników elektrowni, wymiaru sprawiedliwości, górników).

W porównaniu z marcem '92 i majem '93 wzrosła liczba osób deklarujących brak poparcia dla strajków w ogóle. Zarazem zmniejszył się odsetek respondentów przyznających wymienionym grupom społeczno-zawodowym prawo do strajku na równi z pracownikami innych branż. Powyższe wyniki potwierdzają wcześniejsze ustalenia, zgodnie z którymi maleje przyzwolenie społeczne na podejmowanie różnego rodzaju akcji protestacyjnych. Warto zwrócić uwagę, że nieco większą społeczną akceptację strajków wymienionych grup społeczno-zawodowych (poza pracownikami wymiaru sprawiedliwości) odnotowaliśmy w maju '93 w okresie nasilenia fali protestów pracowników sfery budżetowej (m. in. służby zdrowia i oświaty).

OCENA PROTESTÓW W SŁUŻBIE ZDROWIA

Strajki organizowane przez pracowników służby zdrowia spotykają się ze zróżnicowanym odbiorem społecznym.

Ze strajkami w służbie zdrowia solidaryzują się przede wszystkim pracownicy sfery budżetowej, respondenci z wyższym wykształceniem, w tym przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, a także mieszkańcy regionu północnego, uczniowie i studenci, przeciwnicy obecnego rządu, badani o orientacji prawicowej oraz identyfikujący się z NSZZ „Solidarność”. Przeciwni takiej formie protestu są natomiast najczęściej ludzie starsi (po 65 roku życia), prywatni przedsiębiorcy, rolnicy, badani o lewicowych poglądach politycznych oraz zwolennicy gabinetu premiera Cimoszewicza. Wśród elektoratów partii i ugrupowań politycznych popiera je większość sympatyków AW „Solidarność” i ROP, potępia zaś ponad połowa wyborców PSL.

Co ciekawe, w kontekście spadku aprobaty protestów społecznych w ogóle, poparcie dla akcji protestacyjnych pracowników służby zdrowia jest nieco większe niż w maju '93. Odzwierciedla to, być może, rosnące przekonanie o złym stanie ochrony zdrowia w Polsce i zbyt niskich zarobkach jej przedstawicieli. Mimo wzrostu poparcia dla protestów pracowników służby zdrowia znacząco spadła akceptacja poszczególnych form sprzeciwu wykorzystywanych przez tę grupę społeczno-zawodową.

W opinii społeczeństwa pracownicy służby zdrowia nie powinni stosować specyficznych dla tej grupy metod protestu, związanych z odmową wykonywania obowiązków zawodowych.

Tabela 5

w procentach

Czy pracownicy służby zdrowia powinni czy też nie powinni stosować takich form protestu, jak:	Tak		Nie	
	V '93	VIII '96	V '93	VIII '96
- nieudzielanie pomocy lekarskiej z wyjątkiem najcięższych przypadków	12	6	88	93
- marsze i demonstracje uliczne	70	51	29	48
- blokada szpitali i przychodni rządowych	29	11	70	88
- niewypisywanie zwolnień lekarskich L-4	19	10	80	89

Powszechny jest pogląd, że nie powinni oni wykorzystywać form sprzeciwu, które mogłyby się wiązać z zagrożeniem zdrowia i życia pacjentów, takich jak: nieudzielanie pomocy lekarskiej (z wyjątkiem najcięższych przypadków), niewypisywanie zwolnień lekarskich L-4, blokada szpitali i przychodni rządowych. Podzielone są natomiast zdania na temat dopuszczalności organizowania przez nich marszy i demonstracji ulicznych. Liczba przeciwników (48%) takich form protestu niemal dorównuje liczbie zwolenników (51%).

Stosowanie przez pracowników służby zdrowia wymienionych form protestu (wyluczając nieudzielanie pomocy medycznej poza najcięższymi przypadkami) najczęściej dopuszczają respondenci legitymujący się wyższym wykształceniem. Zdecydowana większość (81%) z nich akceptuje organizowanie marszy i demonstracji, co czwarty zaś - blokady szpitali i niewypisywanie zwolnień. Tę pierwszą formę protestu relatywnie częściej popierają także mieszkańcy dużych miast (ponad 501 tys. ludności), kadra kierownicza i inteligencja, pracownicy umysłowi niższego szczebla, pracownicy fizyczno-umysłowi, uczniowie i studenci, pracownicy sfery budżetowej, osoby o wyższym statusie materialnym oraz ankietowani o sympatiach prawicowych.

Prawo do stosowania wszystkich poddanych ocenie respondentów metod sprzeciwu wobec polityki władz częściej też skłonni są przyznać pracownikom służby zdrowia ci, którzy deklarują poparcie dla ich protestów.

Maleje społeczne przyzwolenie na organizowanie strajków i innego rodzaju protestów. Spadkowi akceptacji wszystkich poddanych ocenie badanych form obywatelskiego sprzeciwu towarzyszy nasilenie się przekonania o ich nieskuteczności. Polacy są przeciwni ponadto podejmowaniu akcji strajkowych przez niektóre grupy społeczno-zawodowe realizujące ważne funkcje z punktu widzenia interesów państwa i jego obywateli, w tym przede wszystkim pracowników służby zdrowia. Dość znaczne w ostatnich latach wahania opinii społecznej w omawianych kwestiach świadczą o tym, że stanowią one w dużym stopniu reakcję na sytuację w kraju i są odbiciem nastrojów społecznych. Ponadto warto podkreślić, że po roku 1989 zmieniła się funkcja społecznych protestów, przestały one mieć charakter polityczny, a zaczęły służyć przede wszystkim realizacji partykularnych interesów ekonomicznych poszczególnych grup społecznych. Być może w odczuciu wielu osób nie stanowią one obecnie efektywnego i racjonalnego sposobu osiągania celów.

A N E K S

PODZIAŁ NA REGIONY W BADANIACH CBOS

1. Region północny:

09 woj. elbląskie
10 woj. gdańskie
17 woj. koszalińskie
26 woj. olsztyńskie
39 woj. słupskie
41 woj. szczecińskie

2. Region zachodni:

11 woj. gorzowskie
12 woj. jeleniogórskie
20 woj. legnickie
45 woj. wałbrzyskie
47 woj. wrocławskie
49 woj. zielonogórskie

3. Region środkowozachodni:

05 woj. bydgoskie
13 woj. kaliskie
16 woj. konińskie
21 woj. leszczyńskie
29 woj. piłskie
32 woj. poznańskie
44 woj. toruńskie
46 woj. wrocławskie

4. Region środkowy:

01 woj. warszawskie
07 woj. ciechanowskie
24 woj. łódzkie
30 woj. piotrkowskie
31 woj. płockie
34 woj. radomskie
37 woj. sieradzkie
38 woj. skierniewickie

5. Region wschodni:

02 woj. białkopodlaskie
03 woj. białostockie
06 woj. chełmskie
22 woj. lubelskie
23 woj. łomżyńskie
28 woj. ostrołęckie
36 woj. siedleckie
40 woj. suwalskie
48 woj. zamojskie

6. Region południowo-wschodni:

15 woj. kieleckie
18 woj. krakowskie
19 woj. krośnieńskie
25 woj. nowosądeckie
33 woj. przemyskie
35 woj. rzeszowskie
42 woj. tarnobrzeskie
43 woj. tarnowskie

7. Region południowo-zachodni:

04 woj. bielskie
08 woj. częstochowskie
14 woj. katowickie
27 woj. opolskie

Tabela 1. Czy akceptuje Pan(i) **zbieranie podpisów pod petycjami i protestami** jako formę sprzeciwu wobec polityki rządu czy też nie akceptuje? (%)

	Akceptuję	Nie akceptuję	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	62	34	5	1091
Płeć				
Mężczyźni	64	32	4	517
Kobiety	59	35	6	574
Wiek				
do 24 lat	74	24	1	151
25-34	69	28	3	193
35-44	67	29	4	242
45-54	56	42	2	173
55-64	48	48	4	145
65 lat i więcej	53	33	14	186
Miejsce zamieszkania				
Wieś	56	37	8	403
Miasto do 20 tys.	65	32	3	119
od 21 do 100 tys.	59	36	5	218
101-500 tys.	67	31	2	242
501 tys. i więcej mieszk.	71	25	4	109
Region				
Północny	72	25	3	122
Zachodni	74	24	2	120
Środkowo-zachodni	48	46	6	169
Środkowy	66	29	4	177
Wschodni	56	37	7	148
Południowo-wschodni	68	28	5	184
Południowo-zachodni	54	41	5	171
Wykształcenie				
Podstawowe	46	45	9	376
Zasadnicze zawodowe	64	33	3	289
Średnie	73	25	2	346
Wyższe	79	19	1	80
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	77	23	0	69
Prac. umysł. niż. szczebla	68	31	1	91
Pracownicy fiz. - umysł.	67	32	2	66
Robotnicy wykwalifikowani	54	44	3	110
Robotnicy niewykwalifik.	58	39	3	68
Rolnicy	51	48	1	72
Prywatni przedsiębiorcy	71	20	9	42
Bierni zawodowo				
Renciści	59	33	9	139
Emeryci	54	36	10	208
Uczniowie i studenci	85	15	0	59
Bezrobotni	61	36	4	102
Gospodynie domowe i inni	66	28	6	62
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	67	32	2	111
Sektor państwowy	58	40	2	127
Sektor prywatny	66	31	4	216
Spółdzielczość	60	40	0	24
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 150 zł	56	37	7	194
151 - 225	60	37	3	156
226 - 325	63	33	4	281
326 - 425	64	29	7	193
Powyżej 426 zł	65	32	3	209
Ocena własnych war. mater.				
Złe	61	34	5	354
Średnie	61	34	6	519
Dobre	66	32	3	218
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	60	23	17	49
Raz w tygodniu	59	37	4	609
Kilka razy w roku	63	31	5	316
W ogóle nie uczestniczy	72	25	3	115
Poglądy polityczne				
Lewica	61	37	2	244
Centrum	63	33	3	314
Prawica	70	28	2	297
Trudno powiedzieć	50	36	13	233

Tabela 2. Czy akceptuje Pan(i) **demonstracje uliczne** jako formę sprzeciwu wobec polityki rządu czy też nie akceptuje?

(%)

	Akceptuję	Nie akceptuję	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	27	69	4	1091
Płeć				
Mężczyźni	30	67	3	517
Kobiety	24	71	4	574
Wiek				
do 24 lat	37	62	0	151
25-34	31	68	1	193
35-44	27	69	4	242
45-54	23	74	3	173
55-64	25	71	3	145
65 lat i więcej	19	70	11	186
Miejsce zamieszkania				
Wieś	22	73	5	403
Miasto do 20 tys.	28	71	1	119
od 21 do 100 tys.	31	66	3	218
101-500 tys.	28	69	3	242
501 tys. i więcej mieszk.	32	61	7	109
Region				
Północny	39	60	1	122
Zachodni	31	68	1	120
Środkowozachodni	17	80	3	169
Środkowy	29	65	6	177
Wschodni	26	69	5	148
Południowo-wschodni	30	67	4	184
Południowo-zachodni	21	73	6	171
Wykształcenie				
Podstawowe	19	74	7	376
Zasadnicze zawodowe	30	68	2	289
Średnie	30	68	1	346
Wyższe	38	59	3	80
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	40	59	2	69
Prac. umysł. niż. szczebla	26	72	3	91
Pracownicy fiz. - umysł.	36	63	1	66
Robotnicy wykwalifikowani	28	70	2	110
Robotnicy niewykwalifik.	19	79	2	68
Rolnicy	15	84	1	72
Prywatni przedsiębiorcy	30	69	1	42
Bierni zawodowo				
Renciści	18	74	9	139
Emeryci	22	70	8	208
Uczniowie i studenci	49	51	0	59
Bezrobotni	34	62	3	102
Gospodynie domowe i inni	27	71	2	62
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	30	67	3	111
Sektor państwowy	30	69	1	127
Sektor prywatny	29	70	2	216
Spółdzielczość	27	70	3	24
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 150 zł	31	64	6	194
151 - 225	22	77	1	156
226 - 325	28	67	5	281
326 - 425	23	74	3	193
Powyżej 426 zł	30	68	2	209
Ocena własnych war. mater.				
Złe	31	64	5	354
Średnie	23	73	4	519
Dobre	30	68	2	218
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	33	56	11	49
Raz w tygodniu	26	71	2	609
Kilka razy w roku	25	70	5	316
W ogóle nie uczestniczy	32	62	6	115
Poglądy polityczne				
Lewica	17	82	2	244
Centrum	23	76	2	314
Prawica	41	57	2	297
Trudno powiedzieć	25	64	11	233

Tabela 3. Czy akceptuje Pan(i) **strajki** jako formę sprzeciwu wobec polityki rządu czy też nie akceptuje?

(%)

	Akceptuję	Nie akceptuję	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	28	67	5	1091
Płeć				
Meżczyźni	29	67	4	517
Kobiety	26	68	6	574
Wiek				
do 24 lat	45	51	4	151
25-34	23	73	4	193
35-44	32	64	3	242
45-54	23	75	2	173
55-64	26	69	6	145
65 lat i więcej	18	71	11	186
Miejsce zamieszkania				
Wieś	29	65	6	403
Miasto do 20 tys.	23	73	3	119
od 21 do 100 tys.	25	69	6	218
101-500 tys.	30	65	4	242
501 tys. i więcej mieszk.	27	69	4	109
Region				
Północny	30	66	4	122
Zachodni	38	57	5	120
Środkowo-zachodni	18	79	3	169
Środkowy	29	63	7	177
Wschodni	26	66	7	148
Południowo-wschodni	30	66	3	184
Południowo-zachodni	25	69	6	171
Wykształcenie				
Podstawowe	23	67	10	376
Zasadnicze zawodowe	32	66	2	289
Średnie	28	69	2	346
Wyższe	30	68	3	80
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	32	63	6	69
Prac. umysł. niż. szczebla	21	78	1	91
Pracownicy fiz. - umysł.	36	64	0	66
Robotnicy wykwalifikowani	25	72	3	110
Robotnicy niewykwalifik.	31	66	2	68
Rolnicy	23	71	7	72
Prywatni przedsiębiorcy	19	78	2	42
Bierni zawodowo				
Renciści	18	73	9	139
Emeryci	24	70	6	208
Uczniowie i studenci	49	46	5	59
Bezrobotni	35	57	7	102
Gospodynie domowe i inni	36	58	6	62
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	29	67	4	111
Sektor państwowy	30	68	2	127
Sektor prywatny	24	73	3	216
Spółdzielczość	15	85	0	24
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 150 zł	32	60	8	194
151 - 225	31	66	3	156
226 - 325	25	69	6	281
326 - 425	24	71	5	193
Powyżej 426 zł	27	70	4	209
Ocena własnych war. mater.				
Złe	30	63	7	354
Średnie	27	68	4	519
Dobre	24	72	4	218
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	27	62	12	49
Raz w tygodniu	29	66	5	609
Kilka razy w roku	25	70	5	316
W ogóle nie uczestniczy	26	71	4	115
Poglądy polityczne				
Lewica	17	83	0	244
Centrum	24	73	3	314
Prawica	43	54	3	297
Trudno powiedzieć	24	60	15	233

Tabela 4. Które z poniższych stwierdzeń jest bliższe Pana(i) opinii?
 1 - W obecnej sytuacji tylko za pomocą strajków można coś osiągnąć;
 2 - W obecnej sytuacji podejmowanie strajku w gruncie rzeczy nic nie daje

			(*)	
	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	26	64	10	1091
Płeć				
Mężczyźni	25	66	9	517
Kobiety	27	63	10	574
Wiek				
do 24 lat	37	55	8	151
25-34	23	70	7	193
35-44	28	62	9	242
45-54	24	67	9	173
55-64	26	62	11	145
65 lat i więcej	19	68	14	186
Miejsce zamieszkania				
Wieś	24	64	12	403
Miasto do 20 tys.	28	68	5	119
od 21 do 100 tys.	25	67	8	218
101-500 tys.	33	58	9	242
501 tys. i więcej mieszk.	18	72	10	109
Region				
Północny	28	64	8	122
Zachodni	32	61	7	120
Środkowo-zachodni	24	71	6	169
Środkowy	19	70	11	177
Wschodni	28	59	13	148
Południowo-wschodni	30	58	12	184
Południowo-zachodni	23	67	10	171
Wykształcenie				
Podstawowe	25	62	13	376
Zasadnicze zawodowe	28	64	8	289
Średnie	24	70	6	346
Wyższe	29	59	13	80
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	29	57	15	69
Prac. umysł. niż. szczebla	21	74	5	91
Pracownicy fiz. - umysł.	32	63	5	66
Robotnicy wykwalifikowani	24	73	3	110
Robotnicy niewykwalifik.	30	63	7	68
Rolnicy	25	66	10	72
Prywatni przedsiębiorcy	11	77	12	42
Bierni zawodowo				
Renciści	26	60	15	139
Emeryci	22	69	10	208
Uczniowie i studenci	35	62	3	59
Bezrobotni	28	54	18	102
Gospodynie domowe i inni	39	53	8	62
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	28	60	12	111
Sektor państwowy	26	70	4	127
Sektor prywatny	24	69	7	216
Spółdzielczość	25	70	5	24
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 150 zł	26	61	13	194
151 - 225	28	65	7	156
226 - 325	29	60	11	281
326 - 425	25	69	6	193
Powyżej 426 zł	24	68	8	209
Ocena własnych war. mater.				
Złe	30	59	11	354
Średnie	24	67	9	519
Dobre	25	67	9	218
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	28	59	13	49
Raz w tygodniu	28	63	9	609
Kilka razy w roku	21	69	10	316
W ogóle nie uczestniczy	25	66	9	115
Poglądy polityczne				
Lewica	18	78	4	244
Centrum	24	69	7	314
Prawica	34	56	10	297
Trudno powiedzieć	26	55	19	233

Tabela 5. Czy zbieranie podpisów pod petycjami i protestami jest skuteczną formą protestu czy też nieskuteczną?

(%)

	Skuteczną	Nieskuteczną	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	33	55	12	1089
Płeć				
Meżczyźni	35	55	10	517
Kobiety	31	56	13	573
Wiek				
do 24 lat	43	47	9	151
25-34	29	62	9	193
35-44	39	53	8	242
45-54	33	60	7	173
55-64	31	59	10	143
65 lat i więcej	24	50	26	186
Miejsce zamieszkania				
Wieś	28	56	16	401
Miasto do 20 tys.	36	53	11	119
od 21 do 100 tys.	32	55	12	218
101-500 tys.	39	55	7	242
501 tys. i więcej mieszk.	38	58	4	109
Region				
Północny	37	52	11	122
Zachodni	33	62	5	118
Środkowo-zachodni	25	59	17	169
Środkowy	38	55	7	177
Wschodni	28	58	14	148
Południowo-wschodni	42	42	16	184
Południowo-zachodni	29	62	9	171
Wykształcenie				
Podstawowe	25	56	19	374
Zasadnicze zawodowe	39	52	9	289
Średnie	35	58	8	346
Wyższe	41	57	3	80
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	33	65	2	69
Prac. umysł. niż. szczebla	39	53	8	91
Pracownicy fiz. - umysł.	26	69	4	66
Robotnicy wykwalifikowani	33	57	10	110
Robotnicy niewykwalifik.	31	62	7	68
Rolnicy	28	65	7	70
Prywatni przedsiębiorcy	23	58	20	42
Bierni zawodowo				
Renciści	30	53	17	139
Emeryci	29	52	19	208
Uczniowie i studenci	48	49	3	59
Bezrobotni	45	43	12	102
Gospodynie domowe i inni	37	51	13	62
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	30	63	7	111
Sektor państwowy	34	61	6	127
Sektor prywatny	31	58	10	214
Spółdzielczość	22	70	8	24
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 150 zł	37	50	13	194
151 - 225	32	58	11	156
226 - 325	30	57	13	279
326 - 425	40	51	9	193
Powyżej 426 zł	31	59	10	209
Ocena własnych war. mater.				
Złe	30	57	13	354
Średnie	35	53	12	517
Dobre	33	57	10	218
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	39	42	19	49
Raz w tygodniu	34	54	12	607
Kilka razy w roku	32	58	10	316
W ogóle nie uczestniczy	29	63	8	115
Poglądy polityczne				
Lewica	35	57	8	244
Centrum	33	56	11	314
Prawica	37	58	5	297
Trudno powiedzieć	27	49	24	231

Tabela 6. Czy **demonstracje uliczne** są skuteczną formą protestu czy też nieskuteczną?

(%)

	Skuteczną	Nieskuteczną	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	35	53	12	1089
Płeć				
Meżczyźni	39	51	10	517
Kobiety	31	55	13	573
Wiek				
do 24 lat	54	39	7	151
25-34	38	52	11	193
35-44	35	55	10	242
45-54	32	62	6	173
55-64	33	57	9	143
65 lat i więcej	21	54	25	186
Miejsce zamieszkania				
Wieś	31	52	17	401
Miasto do 20 tys.	39	54	7	119
od 21 do 100 tys.	32	57	11	218
101-500 tys.	41	50	9	242
501 tys. i więcej mieszk.	37	58	5	109
Region				
Północny	49	46	6	122
Zachodni	43	50	6	118
Środkowozachodni	24	63	13	169
Środkowy	38	52	10	177
Wschodni	34	52	13	148
Południowo-wschodni	30	54	16	184
Południowo-zachodni	33	52	15	171
Wykształcenie				
Podstawowe	26	54	19	374
Zasadnicze zawodowe	37	57	5	289
Średnie	38	51	10	346
Wyższe	52	43	5	80
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	47	44	9	69
Prac. umysł. niż. szczebla	42	50	7	91
Pracownicy fiz. - umysł.	47	43	10	66
Robotnicy wykwalifikowani	30	62	8	110
Robotnicy niewykwalifik.	26	68	6	68
Rolnicy	27	64	10	70
Prywatni przedsiębiorcy	30	62	9	42
Bierni zawodowo				
Renciści	26	56	18	139
Emeryci	29	55	17	208
Uczniowie i studenci	60	35	5	59
Bezrobotni	41	47	12	102
Gospodynie domowe i inni	36	48	15	62
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	35	54	11	111
Sektor państwowy	36	58	6	127
Sektor prywatny	36	55	9	214
Spółdzielczość	45	55	0	24
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 150 zł	38	50	12	194
151 - 225	27	64	10	156
226 - 325	31	54	15	279
326 - 425	33	61	7	193
Powyżej 426 zł	46	46	9	209
Ocena własnych war. mater.				
Złe	32	55	13	354
Średnie	32	57	11	517
Dobre	46	41	12	218
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	33	53	14	49
Raz w tygodniu	33	54	13	607
Kilka razy w roku	36	56	8	316
W ogóle nie uczestniczy	41	44	15	115
Poglądy polityczne				
Lewica	34	59	7	244
Centrum	36	56	8	314
Prawica	45	47	8	297
Trudno powiedzieć	21	52	27	231

Tabela 7. Czy **strajki** są skuteczną formą protestu czy też nieskuteczną?
(%)

	Skuteczną	Nieskuteczną	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	52	37	11	1089
Płeć				
Meżczyźni	56	35	9	517
Kobiety	49	38	13	573
Wiek				
do 24 lat	69	23	8	151
25-34	56	36	9	193
35-44	58	34	8	242
45-54	49	46	6	173
55-64	47	42	11	143
65 lat i więcej	35	39	26	186
Miejsce zamieszkania				
Wieś	49	36	16	401
Miasto do 20 tys.	59	37	5	119
od 21 do 100 tys.	51	39	10	218
101-500 tys.	54	37	9	242
501 tys. i więcej mieszk.	56	34	10	109
Region				
Północny	62	33	5	122
Zachodni	64	28	8	118
Środkowo-zachodni	42	46	13	169
Środkowy	54	33	13	177
Wschodni	51	38	11	148
Południowo-wschodni	52	35	14	184
Południowo-zachodni	47	41	12	171
Wykształcenie				
Podstawowe	41	40	19	374
Zasadnicze zawodowe	56	38	6	289
Średnie	57	33	10	346
Wyższe	67	31	2	80
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	65	30	4	69
Prac. umysł. niż. szczebla	55	38	7	91
Pracownicy fiz. - umysł.	66	25	9	66
Robotnicy wykwalifikowani	43	50	7	110
Robotnicy niewykwalifik.	51	44	5	68
Rolnicy	49	42	9	70
Prywatni przedsiębiorcy	55	38	7	42
Bierni zawodowo				
Renciści	46	37	18	139
Emeryci	44	37	18	208
Uczniowie i studenci	76	17	8	59
Bezrobotni	55	33	12	102
Gospodynie domowe i inni	53	35	12	62
Pracujący poza rolnictwem				
Sfera budżetowa	57	35	8	111
Sektor państwowy	49	45	6	127
Sektor prywatny	56	36	7	214
Spółdzielczość	57	38	5	24
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 150 zł	52	38	10	194
151 - 225	54	37	9	156
226 - 325	47	39	14	279
326 - 425	54	38	8	193
Powyżej 426 zł	58	32	10	209
Ocena własnych war. mater.				
Złe	50	38	12	354
Średnie	50	40	11	517
Dobre	62	26	12	218
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	50	33	17	49
Raz w tygodniu	51	38	11	607
Kilka razy w roku	52	39	10	316
W ogóle nie uczestniczy	61	24	15	115
Poglądy polityczne				
Lewica	51	43	7	244
Centrum	51	40	8	314
Prawica	65	30	5	297
Trudno powiedzieć	38	33	28	231

Tabela 8. Jaki jest Pana(i) stosunek do protestów organizowanych przez pracowników służby zdrowia?

(%)

	Popieram je	Odnoszę się do nich obojętnie	Potępiam je	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	42	18	33	7	1088
Płeć					
Mężczyźni	44	18	33	4	516
Kobiety	40	18	33	9	573
Wiek					
do 24 lat	45	26	23	6	151
25-34	47	20	27	6	193
35-44	46	15	34	5	240
45-54	42	19	36	3	173
55-64	43	20	29	8	145
65 lat i więcej	28	13	46	13	186
Miejsce zamieszkania					
Wieś	34	19	39	8	401
Miasto do 20 tys.	42	20	36	2	119
od 21 do 100 tys.	46	18	29	7	217
101-500 tys.	48	17	29	6	242
501 tys.i więcej mieszk.	51	13	27	9	109
Region					
Północny	60	11	25	5	122
Zachodni	47	15	36	3	120
Środkowozachodni	31	23	40	6	169
Środkowy	48	16	31	6	177
Wschodni	33	20	41	6	145
Południowo-wschodni	35	19	34	12	184
Południowo-zachodni	46	20	26	8	171
Wykształcenie					
Podstawowe	33	19	37	11	376
Zasadnicze zawodowe	38	23	35	4	288
Średnie	49	13	32	6	344
Wyższe	63	17	19	1	80
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	59	15	22	4	69
Prac.umysł.niż.szczebla	54	11	28	7	89
Pracownicy fiz.- umysł.	37	25	30	8	66
Robotnicy wykwalifikowani	39	17	43	1	110
Robotnicy niewykwalifik.	37	35	26	2	68
Rolnicy	31	19	48	2	72
Prywatni przedsiębiorcy	36	9	50	5	41
Bierni zawodowo					
Renciści	39	14	34	13	139
Emeryci	36	15	38	11	208
Uczniowie i studenci	54	14	25	6	59
Bezrobotni	44	24	25	8	102
Gospodynie domowe i inni	46	26	24	4	62
Pracujący poza rolnictwem					
Sfera budżetowa	67	11	16	6	110
Sektor państwowy	39	15	43	3	127
Sektor prywatny	36	25	34	5	215
Spółdzielczość	26	32	39	3	24
Dochody na jedną osobę					
Poniżej 150 zł	34	19	38	8	194
151 - 225	42	18	36	4	156
226 - 325	44	18	32	6	281
326 - 425	46	14	30	9	193
Powyżej 426 zł	45	21	30	4	209
Ocena własnych war. mater.					
Złe	47	16	30	7	354
Średnie	39	18	37	6	519
Dobre	40	22	30	7	216
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	41	19	33	7	49
Raz w tygodniu	40	20	33	7	607
Kilka razy w roku	44	16	36	5	315
W ogóle nie uczestniczy	48	14	29	9	115
Poglądy polityczne					
Lewica	37	17	44	2	244
Centrum	42	22	33	2	313
Prawica	56	14	24	6	297
Trudno powiedzieć	28	20	33	19	231